KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

Bruksela, dnia 16.6.2004
COM(2004) 353 ostateczny

KOMUNIKAT KOMISJI

Nauka i technologia – kluczowe dziedziny dla przyszłości Europy – Kierunki polityki wspierania badań naukowych w Unii

1. LIZBONA I BADANIA NAUKOWE

1.1. Europejska Przestrzeń Badawcza i „cel 3%”

1. Badania naukowe, rozwój technologiczny i innowacja znajdują się w centrum gospodarki opartej na wiedzy i stanowią kluczowy czynnik wzrostu gospodarczego, konkurencyjności przedsiębiorstw i zatrudnienia. Z tej racji Komisja w Komunikacie, dotyczącym przyszłych ram finansowych Unii[1], uczyniła ze wzrostu nakładów na europejskie badania cel nadrzędny, proponując podwojenie unijnych środków na badania[2].

2. Przyjęty na Szczycie Unii Europejskiej w Lizbonie w marcu 2000 roku projekt Europejskiej Przestrzeni Badawczej stworzył ramy odniesienia dla badań w Europie. Na Szczycie w Barcelonie w marcu 2002 r. Unia przyjęła za swój cel zwiększenie do 2010 roku wspólnotowego nakładu na badania do 3% PKB Unii, z czego 2/3 pochodzić ma z prywatnych inwestycji i 1/3 z sektora publicznego: obecnie przy 2% PKB Unii nakłady te pozostają w tyle w zestawieniu z nakładami Stanów Zjednoczonych (2,8%) i Japonii (ponad 3%).

3. W tym kontekście, aby osiągnąć cele ustalone w Lizbonie, niezbędne jest zwiększenie nakładów na badania na szczeblu europejskim.

1.2. Zwiększenie wspólnotowych nakładów na badania

4. Badania kosztują coraz więcej z uwagi na ich coraz większe zaawansowanie: w ciągu 20 lat koszt rozwoju jednego leku wzrósł ponad dwukrotnie, natomiast nowego komponentu mikroelektronicznego zwiększył się dziesięciokrotnie. Potrzeby w zakresie badań są ogromne, nie mogłoby ich zaspokoić skutecznie żadne pojedyncze Państwo członkowskie.

5. Wspólnotowa polityka przemysłowa, zwłaszcza w sektorach wysoce konkurencyjnych jak technologie informacyjne i komunikacyjne, biotechnologie i nanotechnologie, aeronautyka czy technologie energetyczne z wykorzystaniem wodoru, wymaga zintegrowania nakładów na badania na poziomie wspólnotowym.

6. Oddziaływanie Unii posiada uznaną „europejską wartość dodaną”, powstałą z połączenia jej efektów na wielu płaszczyznach:

   – Stworzenie „mas krytycznych” zasobów, w szczególności w dziedzinach zasadniczych dla wzrostu jak mikroelektronika, telekomunikacja, biotechnologie i aeronautyka[3];

   – Wzmocnienie doskonałości poprzez konkurencję na poziomie europejskim i współpracę transnarodowa: na przykład sieć NeuroPrions,

---

[1] „Budować naszą wspólną przyszłość – Wyzwania polityczne i środki budżetowe rozszerzonej Unii 2007-2013”, COM (2004) 101 z dnia 10.2.2004.

[2] W tym z działaniami w dziedzinie przestrzeni kosmicznej i bezpieczeństwa.

[3] Np. projekt dotyczący poprawy technik podchodzenia do lądowania i lądowania.

zrzesza 52 laboratoria prowadzące badania nad pasażowalnymi encefalopatiami gąbczastymi (TSE);

– Efekt „katalizy” na inicjatywy krajowe i poprawa koordynacji działań Państw Członkowskich w dziedzinach interesujących niektóre kraje (zagrożenia naturalne) lub dotyczących wszystkich krajów (zmiany klimatyczne)[4].

7. Wzrost Funduszy Unijnych przyczyniłby się dodatkowo do osiągnięcia „celu 3%”, jaki Unia zamierza zrealizować poprzez „Plan działania”[5] obejmujący szereg środków dodatkowych, z których większość przeznaczona jest na stymulowanie inwestycji prywatnych w dziedzinie badań[6].

8. Po pierwsze, w wyniku połączenia współfinansowania Unii z finansowaniem publicznym w danych krajach (w niektórych dziedzinach i krajach pomoc Unii stanowi równoważność krajowych „kredytów pobudzających”). Jest sprawą oczywistą, że wymaga to, jak wskazuje nazwa, aby finansowanie krajowe nie zmniejszało się proporcjonalnie. Tej ewentualności przeciwstawia się zaangażowanie polityczne Państw Członkowskich oraz efekt przykładu i współzawodnictwa Unii.

9. Zwiększony wysiłek na poziomie europejskim oddziaływałby przede wszystkim jako potężny i ukierunkowany środek pobudzający prywatne inwestycje w dziedzinie badań. Firmy europejskie mniej inwestują w badania niż ich amerykańscy j japońscy odpowiednicy. Jeżeli to robią, ma to miejsce często poza Europą[7]. Fundusze Unijne mogą je zachęcić do większego inwestowania w Europie poprzez ich wkład:

– w tworzenie ram dla dużych projektów technologicznych zrzeszających przedsiębiorstwa i uniwersytety na poziomie europejskim i planowanych tylko na tym poziomie;

– we wzmocnienie potencjału ludzkiego: cel spójny z celem 3% polega na osiągnięciu liczby pracowników naukowych w Europie w stosunku 8 na 1000 osób czynnych zawodowo (w porównaniu do 6 na 1000 w chwili obecnej) podobnie jak w Stanach Zjednoczonych;

– w tworzenie „centrów doskonałości”[8] masy krytycznej, umożliwiając przyciągnięcie inwestycji prywatnych.

---

4 Dzięki kwocie 2,2 miliony EUR 12 programów krajowych stanowiących łącznie 133 milionów EUR koordynuje działalność w dziedzinie genomiki roślin; na działalność w dziedzinie mikronanotechnologii są to odpowiednio kwoty 2,5 milionów EUR i 139 milionów EUR.

5 „Inwestować w badania: plan działania dla Europy”, COM (2003) 226 z 04.06.2003.

6 Środki fiskalne w dziedzinie badań i innowacji, na przykład formuła „kredyt podatkowy na badania”, którego stosowanie można by założyć na poziomie europejskim.

7 Europejskie firmy farmaceutyczne dążą np. do skoncentrowania swoich inwestycji badawczych w Stanach Zjednoczonych, zwłaszcza wokół dużych uniwersytetów Wschodniego Wybrzeża.

8 Patrz Komunikat Komisji „Rola uniwersytetów w Europie wiedzy”, COM (2003) 58 z 05.02.2003.

1.3. Doskonałość i innowacja, kluczowe obszary europejskiej konkurencyjności gospodarczej

10. Warunkiem realizacji Agendy Lizbońskiej jest w istocie powstanie i upowszechnianie „europejskich centrów doskonałości" , uruchomionych na poziomie międzynarodowym i przyciągających najlepszych pracowników naukowych ze wszystkich krajów, niezbędnych do wzmocnienia roli Europy na światowej scenie technologicznej i w inicjatywach badawczych w dziedzinach o znaczeniu dla całej planety. Unia powinna pomóc w ich tworzeniu stymulując doskonałość poprzez wspieranie współpracy i współzawodnictwa na poziomie europejskim.

11. Z drugiej strony, zdolność Europy do przekształcenia wiedzy w produkty i usługi, zwłaszcza handlowe, oraz w sukcesy ekonomiczne jest niewystarczająca. Europejskie firmy dokonują zgłoszenia 170 patentów rocznie na milion mieszkańców w porównaniu z 400 w przypadku firm amerykańskich. Deficyt handlowy Unii w zakresie produktów wysokiej technologii wynosi około 23 miliardów EUR rocznie [9].

12. Obecnie Unia prowadzi szereg działań wspierających badania w małych i średnich przedsiębiorstwach i na ich korzyść; rozwój kapitału ryzyka, ośrodków naukowych, ośrodków innowacyjności i polityk regionalnych w zakresie innowacji; transfer technologii i zarządzanie własnością przemysłową i patentami. Te działania muszą być racjonalizowane i grupowane w jedną spójną całość masy krytycznej. Proces ten zostanie uruchomiony w tym wymiarze w ramach przygotowania następnego programu ramowego.

1.4. Wdrożenie Programu Ramowego Unii w dziedzinie badań naukowych

13. Szósty Program Ramowy Badań i Rozwoju Technicznego na lata 2002-2006 spowodował ogromną mobilizację. Do dnia dzisiejszego, po zsumowaniu wszelkich działań, zostało zaproponowanych 28.000 propozycji badań, włączając w to 150.000 instytucji z 50 krajów. Uruchomiono 200 dużych sieci i transnarodowych projektów badawczych, w szczególności w takich dziedzinach jak metody „post genomiczne" ukierunkowania leków lub elementów mikroelektronicznych na poziomie nanometru oraz 55 działań włączenia do sieci programów w zakresie bezpieczeństwa żywienia i rzadkich chorób.

14. Jednak program ramowy jest ofiarą swojego sukcesu. Wobec tysięcy otrzymanych propozycji tylko 1 na 5 mogła być przyjęta z powodu braku środków. Przede wszystkim nieco mniej niż 50% projektów uznanych za projekty wysokiej jakości mogło zostać sfinansowanych [10].

15. Ponadto program ramowy musi zaspokoić, przy pomocy kilku instrumentów, różne potrzeby: wzmocnienie współpracy i współzawodnictwa; pomoc dla badań podstawowych i badań przemysłowych; dla spontanicznych projektów i inicjatyw

---

[9] Komisja Europejska, Statystyki w zakresie wiedzy i technologii w Europie, wydanie 2003

[10] Według pojęć budżetowych zostanie zapisane wykonanie 99,98% dla kredytów zobowiązaniowych i 96,9% dla kredytów płatniczych.

wyprzedzających wybory polityczne itd. Jednakże, pomimo niedawno zrealizowanych projektów, takich jak uproszczenie warunków umów, sposoby ich wdrażania mogą zostać jeszcze ulepszone.

2. SZEŚĆ PODSTAWOWYCH CELÓW STRUKTURALNYCH

16. W celu wzrostu znaczenia i wpływu działań podejmowanych przez Unię, zaproponowano ich zgrupowanie, koncentrację wokół sześciu wielkich celów. Aby móc rozpocząć odpowiednie działania, przynoszące konkretny rezultat, konieczny jest wzrost budżetu Unii w dziedzinie badań w określonych proporcjach. Środki finansowe byłyby przeznaczane zgodnie z trzema zasadami: równowaga między obecnymi a nowymi działania; równowaga między badaniami zmierzającymi do postępu wiedzy i jej wykorzystaniem w przemyśle; równowaga między wspieraniem możliwości ludzkich i materialnych w dziedzinie badań.

2.1. Stworzenie europejskich centrów doskonałości poprzez współpracę między laboratoriami

17. Programy wspierające transnarodową współpracę pomiędzy ośrodkami badawczymi, uniwersytetami i przedsiębiorstwami mają widoczny wpływ na:

- Jakość badań w Europie w dziedzinach kluczowych dla rozwoju, a także przyczyniają się do ich upowszechniania ,;
- Upowszechnianie wiedzy i wyników wewnątrz Unii oraz zdolność naukowców do zaangażowania się w projekty ambitne, wysokiej rangi.

18. Dzięki 6. Programowi Ramowemu gama możliwości wzbogaciła się o formuły takie jak „sieci doskonałości" i „projekty zintegrowane", które umożliwiają wywieranie twórczego wpływu na badania w Europie poprzez wspieranie rozwoju „europejskich centrów doskonałości"[11].

19. Możliwości te, jak również możliwości projektów o mniejszych rozmiarach, powinny móc być w pełni wykorzystane przez pracowników naukowych w zależności od ich zainteresowań i potrzeb[12]. Powołana została „Komisja ekspertów ds. średniookresowej oceny efektywności nowych instrumentów 6. Programu Ramowego". Prowadząc badania na podstawie ankiety i wysłuchania uczestników lub kandydatów biorących udział w programach, przedstawi ona niedługo swoje sugestie.

2.2. Wdrażanie europejskich inicjatyw technologicznych

20. Z inicjatywy Komisji i instytucji gospodarczych uruchamiane są „Platformy technologiczne" grupujące na poziomie europejskim przedsiębiorstwa, instytucje badawcze, świat finansowy i instytucje z dziedziny normalizacji w celu ustalenia

---

[11] Jak sieć doskonałości w dziedzinie bioenergii, która została niedawno uruchomiona i obejmuje 24 instytucje z 13 krajów europejskich lub europejski projekt badawczy w dziedzinie nowych systemów silników spalinowych, grupujący wszystkich wielkich, europejskich konstruktorów samochodowych.

[12] Pomoc dla sieci doskonałości powinna być np. zagwarantowana tam, gdzie istnieje zdolność i wola integracji, podobnej do instytucjonalnej, działań małej liczby departamentów.

wspólnej agendy w zakresie badań mającej na celu zmobilizowanie masy krytycznej zasobów krajowych i europejskich, publicznych i prywatnych.

21. Podejście to zostało lub będzie przyjęte w takich dziedzinach jak energia (technologia wykorzystania wodoru jako paliwa, fotowoltaniczna energia słoneczna), transport (aeronautyka), telefonia komórkowa, systemy osadzone lub nanotechnologia. Pociąga ono za sobą określenie uwarunkowań prawnych i normatywnych koniecznych do realizacji wspólnej agendy w dziedzinie badań naukowych.

22. Agenda Lizbońska często będzie mogła być realizowana przy pomocy „projektów zintegrowanych". W niewielkiej ilości przypadków wydaje się, że zostaje określone podejście „paneuropejskie", pociągające za sobą realizację szerokich „Wspólnych inicjatyw technologicznych". Ramy przystosowane do ich wprowadzenia są strukturą opartą na artykule 171 Traktatu[13], w szczególności wspólnym przedsięwzięciem.

2.3. Stymulowanie kreatywności badań podstawowych poprzez współzawodnictwo pomiędzy grupami naukowców na poziomie europejskim

23. Otwarte konkursy i pomoc na poziomie europejskim dla poszczególnych, najlepszych zespołów badawczych stymulowałyby dynamizm, kreatywność i doskonałość badań europejskich, przyczyniając się tym samym do ich upowszechniania. Debata na temat podstawowych badań i „Europejskiej Rady ds. badań naukowych", która toczy się od dwóch lat we wspólnocie naukowej, i którą Komunikat Komisji ze stycznia 2004[14] podniósł do poziomu politycznego, uwidoczniła konieczność:

- zwiększonego wsparcia w dziedzinie podstawowych badań w Europie z uwagi na coraz wyraźniej uznawany wpływ tego typu badań na wyniki ekonomiczne, co jest podkreślane przez przemysł;

- zwiększonego wsparcia dla tej formy badań na poziomie europejskim poprzez wdrożenie mechanizmu pomocowego dla projektów badawczych indywidualnych zespołów uczestniczących w konkursie na poziomie europejskim.

24. Komisja sugeruje sposób działania wyżej wspomnianego mechanizmu: naukowcy na własny wniosek zgłaszaliby wybrane tematy; projekty byłyby selekcjonowane z pominięciem obowiązku współpracy ponadnarodowej i ograniczeń tematycznych, wyłącznie na podstawie jakości naukowej („doskonałości") ocenianej na zasadzie „przeglądu partnerskiego" („peer review") [15].

---

13 „Wspólnota może tworzyć wspólne przedsiębiorstwa lub każdą inną strukturę konieczną do właściwego wykonania programów dotyczących badań, rozwoju technologicznego i demonstracji."

14 COM (2004) 9 z 14.1.2004.

15 Odnośnie warunków wdrożenia tego środka, patrz punkt 5.1.2.

2.4. Zwiększenie atrakcyjności Europy dla najlepszych pracowników badawczych

25. Celem Unii jest wspieranie rozwoju naukowych karier europejskich[16] poprzez pomoc w zatrzymaniu pracowników badawczych w Europie i w przyciągnięciu tutaj najlepszych pracowników. W kontekście rosnącej konkurencji na poziomie światowym, należy wzmocnić działania w zakresie programu „Marie Curie", prowadzone w tym celu, kładąc nacisk na:

- pobudzenie zainteresowania młodych ludzi nauką i początkowymi etapami kształcenia naukowegopoprzez pomoc w organizacji szkoleń, zwłaszcza ponaddyscyplinarnych ;
- rolę i miejsce kobiet w nauce i badaniach naukowych;
- transfer wiedzy i technologii, szczególnie na rzecz regionów najmniej rozwiniętych technologicznie oraz sektora średnich i małych przedsiębiorstw;
- rozwój międzynarodowego wymiaru kształcenia i mobilności przez wzrost wymiany z innymi regionami świata;
- kształcenie „ustawiczne" i rozwijanie karier.[17]

2.5. Rozwijanie infrastruktur badawczych o znaczeniu europejskim

26. Uczyniono ważny krok w dziedzinie infrastruktury badawczej w Europie poprzez stworzenie Forum ESFRI[18]. Aż do chwili obecnej działanie Unii ograniczało się przede wszystkim do wspomagania transnarodowego dostępu do infrastruktur jak również do projektów badawczych mających na celu podwyższenie poziomu wyników.

27. Zaproponowano wzmocnienie działania poprzez wprowadzenie szczegółowego sposobu pomocy w budowaniu i funkcjonowaniu nowych infrastruktur o znaczeniu europejskim, za pomocą mechanizmu stosowanego dla sieci transeuropejskich (TENs[19]), na podstawie modelu przyjętego w przypadku wspierania lasera na wolne elektrony i infrastruktury dla nanoelektroniki w „Europejskiej inicjatywie wzrostu".

28. Podejście to byłoby również przyjęte, aby wesprzeć główne służby wspólnoty naukowej Unii: rozproszone systemy komunikacji (projekt GEANT połączenia sieci elektronicznych do badań i architektury GRID), lub systemy elektronicznego archiwizowania publikacji naukowych; bazy danych dla bioinformatyki.

2.6. Wzmocnienie koordynacji krajowych programów badawczych

29. Należy zwiększyć wysiłki podejmowane z powodzeniem w 6. Programie Ramowym w celu polepszenia koordynacji krajowych programów badawczych. Pociąga to za

---

16 W perspektywie opisanej w Komunikacie Komisji „Pracownicy badawczy w Europejskiej Przestrzeni Badawczej: zawód, różnorodne kariery", COM (2003) z 18.07.2003

17 Odnośnie warunków wdrażania tego działania, patrz punkt 5.1.2.

18 ESFRI: Europejskie Forum Strategiczne ds. Infrastruktur Badawczych.

19 TENs: Transeuropean Networks.

sobą wzrost środków finansowych przyznawanych na akcje ERA-NET dotyczące wprowadzenia do sieci programów krajowych, rozszerzenie pomocy finansowej, jaką oferują one inicjatywom badawczym i zwiększony wysiłek w dziedzinie wzajemnego otwarcia.

30. Udział Unii w programach krajowych, wykonywanych wspólnie na mocy art. 169 Traktatu[20], ma na celu ich prawdziwą integrację. Przykład platformy badań klinicznych dotyczących chorób powiązanych z ubóstwem, szczególny na wielu płaszczyznach, pozwala jednak wyciągnąć odpowiednie wnioski. Wdrożenie działań na podstawie art. 169 wydaje się najwygodniejsze tam, gdzie Państwa Członkowskie rozpoczynają uruchamianie programów. Jednakże przede wszystkim w dziedzinach, w których istnieją ustalone narodowe struktury, takie wdrożenie ma największe znaczenie. Wydaje się wskazane zastosować następującą formułę:

- w dziedzinach, w których Państwa Członkowskie wiążąco zgłosiły swoją dyspozycyjność do swego finansowego zaangażowania;
- jako instrument pomocowy przy współpracy „o zmiennej geometrii" między ograniczoną grupą Państw Członkowskich;
- korzystając z najbardziej skutecznych mechanizmów: „pakiety" działań, co do których decyzję podejmują jednocześnie Rada i Parlament Europejski lub „regulamin ramowy".

31. Równolegle chodzi o wzmocnienie więzi z Unią europejskich międzyrządowych organizacji badawczych . Obecnie organizacje te [21] mają możliwość uczestnictwa w konkursach. Unia powinna móc wspierać bezpośrednio niektóre z ich działalności, które mogłyby być prowadzone na poziomie wspólnotowym z korzyścią dla Europy.

3. WZROST SKUTECZNOŚCI BADAŃ EUROPEJSKICH

3.1. Wykorzystanie potencjału Europy 25-ciu i więcej

32. Aby zrealizować Agendę Lizbońską, należy dać wszystkim instytucjom badawczym rozszerzonej Unii środek umożliwiający przebycie drogi ku doskonałości. Możliwość uczestniczenia w projektach, o ograniczonym rozmiarze i w ograniczonym układzie partnerskim z udziałem doskonałych laboratoriów z innych krajów, da możliwość młodym zespołom lub słabszym instytucjom skorzystania z owoców współpracy transnarodowej i zdobycie przy tym doświadczenia umożliwiającego wzięcie udziału w bardziej złożonych projektach. Mechanizmy transferu związane z projektami pomogą wzmocnić podstawy wiedzy we wszystkich krajach Unii.

---

[20] „Przy wdrażaniu wieloletniego programu ramowego Wspólnota może planować, w porozumieniu z zainteresowanymi Państwami Członkowskimi, udział w programach badawczych i rozwojowych podjętych przez liczne Państwa Członkowskie, w tym udział w strukturach stworzonych w celu wykonania tych programów".

[21] Zwłaszcza CERN (Europejska Organizacja Badań Nuklearnych), l'EMBO (Europejska Organizacja Biologii Molekularnej), EMBL (Europejskie Laboratorium Biologii Molekularnej) i ESO (Europejskie Obserwatorium Półkuli Południowej), zgrupowane z innymi w EIROforum.

33. W duchu działania wspierającego ośrodki doskonałości prowadzonego w ciągu ostatnich lat w krajach kandydujących, należałoby rozważyć możliwość wzmocnienia doskonałości i możliwości jej upowszechniania wszędzie tam, gdzie one istnieją i nie są dostatecznie rozwinięte, poprzez poszczególne inicjatywy w regionach, których to dotyczy, zabezpieczając środki w dziedzinie zasobów ludzkich, wymiany i włączenia do sieci, rozwoju urządzeń i oceny.

3.2. Wykorzystanie komplementarności Funduszy strukturalnych

34. Część Funduszy strukturalnych przeznaczona jest na pomoc w rozwoju zdolności badawczych: lokalne infrastruktury badawcze, zasoby ludzkie, tworzenie instytucji pośrednich między uniwersytetami i sektorem średnich i małych przedsiębiorstw. Propozycja reformy polityki spójności czyni z „agendy z Lizbony" uprzywilejowany temat wpływu Funduszy strukturalnych w regionach Celu „zbieżność (konwergencja)" i konieczne objęcie programami w regionach Celu „Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie".

35. Aby wykorzystać tę tendencję, należy:

- wzmocnić komplementarność wykorzystania budżetu Unii na badania oraz Funduszy strukturalnych, szczególnie w ramach przyszłych „Kierunków strategicznych Unii na rzecz spójności";

- Zwiększyć ich wspólne wykorzystanie, na przykład przyznając dodatkowe finansowanie z Funduszy strukturalnych, gdy projekt badawczy współfinansowany przez program ramowy prowadzony jest w obszarze Celu „Zbieżność (konwergencja)".

4. SKONCENTROWANIE WYSIŁKÓW UNII NA TEMATACH KLUCZOWYCH

4.1. Identyfikacja tematów o podstawowym znaczeniu dla Unii

36. Działania wspierające indywidualne zespoły badawcze i pracowników badawczych nie będą miały z góry określonych tematów. We wszystkich pozostałych przypadkach należy określić tematy, dla których pomoc na poziomie wspólnotowym jest najbardziej potrzebna: dla działań poprzez zaproszenia do składania propozycji w związku ze wspólnotą naukową i przemysłem; dla inicjatyw technologicznych bazujących na art. 171, w związku z platformami technologicznymi; dla działań koordynujących programy, zwłaszcza na podstawie art. 169, w porozumieniu z Państwami Członkowskimi.

4.2. Wspieranie politycznych celów Unii

37. Tematy, które mogą odnieść korzyści, zwłaszcza w zakresie badań prowadzonych we współpracy, są tematami związanymi z kierunkami polityk Unii. Działania te

będą nadal stymulować postęp wiedzy w takich dziedzinach jak zdrowie[22], ochrona konsumenta, energia, środowisko, pomoc w rozwoju, rolnictwo i rybołówstwo, biotechnologie, technologie informacyjne i komunikacyjne, transport, edukacja i kształcenie, zatrudnienie, sprawy społeczne i spójność ekonomiczna, prawo i sprawy wewnętrzne[23].

4.3. Dwie nowe dziedziny Badań Europejskich: przestrzeń kosmiczna i bezpieczeństwo

38. Dwie nowe dziedziny dla Unii, w których badania odgrywają rolę napędową, powinny ustąpić miejsca poszczególnym działaniom: przestrzeń kosmiczna i bezpieczeństwo[24].

4.3.1. Pomoc we wdrożeniu europejskiej polityki w dziedzinie przestrzeni kosmicznej

39. W kontekście zmian na scenie światowej została wdrożona[25] polityka dotycząca dziedzinie przestrzeni kosmicznej. Porozumienie ramowe o współpracy między Komisją Europejską a Europejską Agencją Kosmiczną (ESA) stanowi jej obecny instrument. Zakłada ona rozwój silnej bazy naukowej, technologicznej i przemysłowej.

40. W przyszłości polityka ta oprze się na „Europejskim program kosmiczny", którego podstawowym składnikiem będą badania naukowe. Zgodnie z celami europejskiej polityki kosmicznej, wysiłki badawcze skupią się przede wszystkim na następujących kwestiach:

- technologiach służących wykorzystaniu przestrzeni kosmicznej w dziedzinach nawigacji i pozycjonowania satelitarnego (projekt GALILEO), obserwowacji Ziemi w celach monitoringu środowiska i bezpieczeństwa (system GMES[26]) i telekomunikacji drogą satelitarną;

- technologii transportu kosmicznego, niezbędnego e celu zagwarantowania Europie niezależnego dostępu do przestrzeni kosmicznej;

- działaniach naukowych w przestrzeni kosmicznej na przykład korzystanie międzynarodowychj stacji kosmicznych lub badaniach systemu słonecznego.

---

22 Jako niedawne przykłady można wymienić sieć doskonałości odnośnie prewencji i kontroli chorób zwierzęcych wdrożoną w szóstym programie ramowym lub zintegrowany projekt w dziedzinie wpływu globalnej zmiany na ekosystemy słodkich wód w Europie.

23 Jako uzupełnienie pomocy naukowej i technicznej bezpośrednio udzielanej przez Wspólne Centrum Badawcze (CCR) przy definiowaniu, wdrażaniu i monitorowaniu polityk.

24 Działania te byłyby prowadzone głównie przy pomocy sześciu dużych kategorii metod interwencji opisanych w punkcie 2, jednakże z uwzględnieniem specyfiki tych dwóch dziedzin.

25 COM (2003) 17 z 21.1. 2003 i COM (2003) 673 z 11.11.2003.

26 GMES: Global Monitoring for Environment and Security.

4.3.2. Badania naukowe na rzecz bezpieczeństwa

41. Bezpieczeństwo jest najważniejszym celem Unii: bezpieczeństwo osób i państwa; transportu i sieci elektronicznych i telekomunikacyjnych wobec zorganizowanej przestępczości i międzynarodowego terroryzmu, zwłaszcza bioterroryzmu. Jego wzrost pociąga za sobą rozwój wiedzy w dziedzinie wykrywania i identyfikacji, informacji, rozpoznawania i nadzoru jak również analizy przyczyn konfliktów.

42. Na początku 2004 r. uruchomiono „działanie przygotowawcze" w tym zakresie. Jako przedłużenie tego działania i w oparciu o raport grupy europejskich specjalistów najwyższej klasy zostanie wdrożony „Program badań europejskich na rzecz bezpieczeństwa". Dysponując większymi środkami można będzie osiągnąć następujące cele:

- bezpieczeństwo ludności europejskiej i terytoriów państw członkowskich, na przykład w dziedzinach ochrony cywilnej lub walki z bioterroryzmem;

- pomoc w prowadzonych przez Unię misjach utrzymania pokoju, zapobiegania konfliktom i wzmacnianiu bezpieczeństwa międzynarodowego zgodnie z zasadami Karty Narodów Zjednoczonych..

5. KU ILOŚCI POPRZEZ JAKOŚĆ

5.1. Najskuteczniejsze sposoby wdrażania programów

43. Zgodnie z zasadami sformułowanymi w Komunikacie Komisji z dnia 10 lutego[27], do wdrożenia polityki badawczej, wykorzystane byłyby najskuteczniejsze metody. Celem jest zapewnienie znaczącego oddzielenia wzrostu budżetu i sił Komisji, wzmacniając przy tym więź ze strukturami krajowymi.

44. Komisja będzie w pełni odpowiedzialna przed Radą i Parlamentem Europejskim w zakresie polityki i budżetu i zapewni monitoring naukowy działań w zależności od stopnia swojego udziału.

5.1.1. Zarządzanie w układzie partnerskim

45. Zarządzanie w układzie partnerskim przez Państwa Członkowskie, uczestników badań i Komisję będzie wykorzystane w przypadku działań prowadzonych w celu wzmocnienia spójności wkładów publicznych i prywatnych na badania, jak również spójności polityk technologicznych Państw Członkowskich:

- działania prowadzone na podstawie art. 171 Traktatu: w głównej części chodziłoby o „Wspólne inicjatywy technologiczne". Konieczne jest stworzenie specjalnej struktury zarządzania w celu ich wdrożenia;

- działania prowadzone na podstawie art. 169 Traktatu: stworzenie specjalnej struktury zarządzania jest możliwe, ale nie obowiązkowe.

- działania wspomagające tworzenie i rozwój infrastruktur o znaczeniu europejskim, tworzonych na podstawie modelu projektów sieci europejskich (TENs).

46. Cechą charakterystyczna tych działań jest mobilizacja mas krytycznych środków w schematach inżynierii finansowej włączającej finansowania z Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI) oraz narodowe finansowania publiczne i prywatne. Przez przyjęcie swoich planów działania „i2i", a następnie „Innowacja 2010", EBI zwiększyła swoje zaangażowanie w dziedzinie badań. W celu wykorzystania możliwości uruchomienia pożyczek z EBI, można by założyć utworzenie w ramach programu ramowego europejskiego mechanizmu gwarancji dla dużych projektów badawczych dotyczących technologii.

[27] COM(2004)101 z 10.2.2004.

5.1.2. Zlecanie zarządzania na zewnątrz

47. Zlecanie zarządzania na zewnątrzbędzie zastosowane do wspierania indywidualnych zespołów badawczych i pracowników badawczych. W obu przypadkach dotyczy to środków otwartych dla całego zakresu naukowego, odnoszących się do ograniczonej liczby osób i wymagających dużej liczby operacji finansowych w niewielkiej wysokości.

48. W celu skonkretyzowania idei „Europejskiej Rady ds. badań naukowych" można brać pod uwagę wiele formuł: agencja wykonawcza; klasyczna agencja Unii; specjalna struktura (na przykład fundacja), stworzona na podstawie art. 171 Traktatu. Wdrożony proces polityczny umożliwi określenie najlepszej, która będzie mogła spełnić trzy następujące fundamentalne zasady: nadzór przez wspólnotę badawczą; odpowiedzialność polityczna i finansowa Komisji; charakter wspólnotowy, aby uniknąć ryzyka działania tylko dla „samego zwrotu".

5.1.3. Zarządzanie przez Komisję

49. Zarządzanie przez Komisję będzie zastosowane z wielu powodów przy wspomaganiu badań prowadzonych we współpracy:

- rola Komisji w opracowywaniu i regularnej aktualizacji „programów roboczych", które stanowią centrum tych inicjatyw;
- jej rola w tworzeniu układów partnerskich i jej uznanej zdolności do zarządzania złożonymi projektami transnarodowymi;
- ścisła więź tych działań z politykami Unii.

50. Wraz z 6. Programem Ramowym nowe przepisy w dziedzinie finansów pozwoliły zredukować operacje księgowe na korzyść zadań nadzoru, kontroli i monitoringu naukowego. Po określeniu działań niewymagających bezpośredniego udziału służb Komisji, istniejące zadania czysto wykonawcze powinny zostać powierzone jednostce zewnętrznej.

5.2. Polepszenie funkcjonowania programu ramowego

51. Równolegle chodzi o polepszenie środowiska normatywnego i administracyjnego. Celem jest zwiększenie przejrzystości procesu oceny, skrócenie terminów i zminimalizowanie kosztu przygotowania projektów[28].

52. W świetle doświadczenia obecnych praktyk przepisy finansowe i administracyjne powinny zostać zweryfikowane i uproszczone. Taki proces zostanie wdrożony jako kontynuacja wniosków Komisji ds. oceny instrumentów 6. Programu Ramowego, włączając w to użytkowników programów i krajowe struktury badawcze. Zostaną zweryfikowane zasady finansowe, a propozycje będą przestawione Radzie i Parlamentowi Europejskiemu w ramach projektów decyzji Komisji dla następnego programu ramowego i zasad uczestnictwa w tym programie.

---

[28] Zgodnie z wnioskami Wiosennego Szczytu Europejskiego w marcu 2004 r. (punkt 26 wniosków końcowych).

6. WSKAZÓWKI DO 7. PROGRAMU RAMOWEGO

53. Przedstawione tutaj kierunki powinny stanowić przedmiot podwójnej debaty politycznej wewnątrz Instytucji oraz pomiędzy uczestnikami i użytkownikami badań w Europie. Na początku 2005 r., przede wszystkim na podstawie wyników tej podwójnej debaty, Komisja przedstawi swój projekt odnośnie 7. Programu Ramowego Unii w dziedzinie badań. Oprócz szczegółowych objaśnień dotyczących schematów pomocy finansowej, Komisja przedstawi także swoje propozycje w sprawie tematycznych priorytetów badań.